

Input // output

Zorgconcurrentie

Bikker en Popescu onderzoeken empirisch of de hervorming van de Nederlandse zorgverzekeringsmarkt in 2006 heeft geleid tot meer concurrentie tussen zorgverzekeraars. De auteurs gebruiken hiervoor gegevens over de kostenefficiëntie van verzekeraars over de periode 1995–2012. Een aanname is dat een hogere efficiëntie en daarnaast een grotere impact van marginale kosten op winst en marktaandeel, wijzen op toenemende concurrentie. Het blijkt dat de impact van marginale kosten op de marktaandelen van verzekeraars na de hervorming licht is afgenomen, maar dat de impact op winsten sterk

is toegenomen, wat kan wijzen op toegenomen concurrentiedruk. De aanwezigheid van grote onbenutte schaalvoordelen, die na de hervorming ook nog eens zijn toegenomen, laat echter zien dat niet alle efficiëntievoordelen in de zorgmarkt zijn behaald. De auteurs concluderen dat de concurrentiedruk toenam tot 2006, toen door toetreding van grote publieke verzekeraars sterk afnam, maar sindsdien weer toeneemt.

Bikker, J.A. en A. Popescu (2014) *Efficiency and competition in the Dutch non-life insurance industry: effects of the 2006 health care reform*. Tjalling C. Koopmans Research Institute Discussion Paper, 012.

Participatieprikkel

Een inkomensafhankelijke aanvullende combinatiekorting is bedoeld voor tweede verdieners van ouders met jonge kinderen en neemt toe met het inkomen. Dit fiscale instrument blijkt het meest kosteneffectief om de arbeidsparticipatie van ouders met jonge kinderen te stimuleren. De kinderopvangtoeslag en een aanvullende combinatiekorting met een vast bedrag zijn minder kosteneffectief. De kinderopvangtoeslag en de vaste aanvullende combinatiekorting zijn wel meer kosteneffectief dan de gewone combinatiekorting die zowel aan tweede als aan eerste verdieners wordt gegeven, omdat eerste verdieners veel minder sterk reageren op financiële prikkels. De kinderopvangtoeslag is nauwelijks minder kosteneffectief voor lagere dan voor middel- en hogere inkomens. Dit alles volgt uit empirisch onderzoek van De Boer *et al.* met gegevens over 9183 werknemers met jonge kinderen in Nederland over de periode 1999–2009.

Boer, H.-W. de, E.L.W. Jongen en J. Kabatek (2014) *The effectiveness of fiscal stimuli for working parents*. CPB Discussion Paper, 286.

Verhuizen

Allochtonen Nederlanders die naar een nieuwe woonwijk willen verhuizen zijn daartoe minder vaak in staat dan autochtonen. Wanneer het wel lukt, komen ze vaak opnieuw in een relatief arme wijk terecht. Dit volgt uit onderzoek van Boschman *et al.* met gegevens uit enquêtes met Nederlandse huiseigenaren en gegevens over hun woonsituatie over de periode 2006–2009. In de enquête werd huiseigenaren gevraagd of ze van plan waren te verhuizen, waarna de auteurs onderzochten of ze hier ook daadwerkelijk in slaagden. Selectieve mobiliteit blijkt dus van grote invloed op de samenstelling van woonwijken.

Boschman, S., R. Kleinhans en M. van Ham (2014) *Ethnic differences in realising desires to leave the neighbourhood*. IZA Discussion Paper, 8461.

Groene paradox

Een CO₂-belasting kan, in tegenstelling tot de achterliggende beleidsdoelstelling, juist leiden tot meer consumptie van fossiele brandstoffen, de zogenaamde groene paradox. Dit komt doordat er door de belasting in de toekomst een lagere vraag naar olie zal zijn waardoor olieproducenten nu meer olie zullen aanbieden. Dit resulteert in lagere olieprijs en daardoor meer olieconsumptie vandaag. Belangrijk hierbij is ook het effect van de rente, die immers de prijzen in de toekomst relatief ten opzichte van vandaag bepaalt. Van der Meijden *et al.* laten aan de hand van een theoretisch model zien dat renteveranderingen de groene paradox zowel kunnen versterken als verzwakken. Zo wordt de paradox versterkt wanneer olie importerende landen ongeduldiger zijn dan olie exporterende landen, en omgekeerd. Uit modelschatting blijkt dat het effect van de groene paradox in werkelijkheid klein zal zijn.

Meijden, G. van der, F. van der Ploeg en C. Withagen (2014) *International capital markets, oil producers and the green paradox*. CESifo Working Paper, 4981.

Productiviteit

Meer dan de helft van de jongeren van 18 tot 35 jaar denkt dat werknemers tot 35 jaar productiever zijn dan werknemers van 55 jaar en ouder. Van de ouderen vindt minder dan een kwart dat, maar vindt bijna 35 procent dat oudere werknemers juist productiever zijn dan jon-

51%

geren. Gemiddeld denkt veertig procent dat er geen verschil is in productiviteit. Over het algemeen hebben hogeropgeleiden een positiever beeld van jongere werknemers.

CBS (2014) *Oudere werknemer stressbestendiger, jongere beter met technologie?* CBS Webmagazine, 29 oktober.

Flexibel werken

Flexibele vormen van werken, zoals thuiswerken en werken op flexibele tijden, leiden nauwelijks tot een hoger aantal arbeidsuren van parttimers. Deze conclusie trekken Possenriede *et al.* op basis van empirisch onderzoek met enquêtes met 7771 werknemers over de periode 2002–2010 over hun werkomsomstandigheden en -tevredenheid. Werken op afstand heeft geen invloed op de hoogte van de contractuele uren of het aantal uren dat werknemers zouden willen werken. De daadwerkelijk gewerkte tijd ligt wel zo'n vijftig minuten hoger voor afstandwerkers, zodat werken op afstand tot meer overwerk lijkt te leiden. Werken op flexibele tijden lijkt voor vrouwen zelfs te leiden tot minder gewerkte uren.

Possenriede, D., W. Hassink en J. Plantenga (2014) Does temporal and locational flexibility of work increase the labour supply of part-timers? *Tjalling C. Koopmans Research Institute Discussion Paper*, 011.

Ouderenparticipatie

Parttimewerk zorgt ervoor dat oudere mannen langer aan het werk blijven. Deze conclusie trekken Been en Van Vliet aan de hand van onderzoek met gegevens uit dertien Europese landen over de periode 1995–2008. In een parttimebaan is er meer flexibiliteit om een wenselijk aantal uren te kiezen, zodat het voorkomt dat ouderen van fulltimewerk direct met pensioen gaan wanneer een fulltimebaan te zwaar wordt. Voor vrouwen is dit effect nauwelijks aanwezig. Volgens de auteurs komt dit doordat parttimewerk een andere rol heeft in de carrière van mannen dan in die van vrouwen: vrouwen werken gedurende hun leven al vaker parttime vanwege gezinstaken, terwijl mannen parttimewerk expliciet als overgang naar pensionering gebruiken.

Been, J. en O. van Vliet (2014) Early retirement across Europe. Does non-standard employment increase participation of older workers? *Netspar Discussion Paper*, 044.

Risicoaversie

Uit een veldexperiment van Koudstaal *et al.* met 2288 ondernemers, managers en werknemers blijkt dat ondernemers niet minder risicoavers of onzekerheidsavers zijn dan werknemers en managers, maar wel minder verliesavers. In een enquête als onderdeel van het experiment gaven ondernemers juist aan dat ze zich wel als minder risicoavers zagen dan werknemers en managers. Het blijkt echter dat wat de deelnemers onder risicoaversie verstaan in feite een mix is van risicoaversie, verliesaversie en onzekerheidsaversie.

Koudstaal, M., R. Sloof en M. van Praag (2014) Risk, uncertainty and entrepreneurship: evidence from a lab-in-the-field experiment. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 136.

Kredietgroei

De sterke groei van krediet aan niet-financiële instellingen leidde tot een lagere volatiliteit van de economie van de Verenigde Staten tijdens de *Great Moderation*. Dit concluderen Bezemer en Grydaki aan de hand van onderzoek met gegevens over de periode 1954–2008. De *Great Moderation* is de periode na 1984 met relatief veel macro-economische stabiliteit, weerspiegeld in lage volatiliteit van variabelen zoals bbp-groei en inflatie. De groei van de kredietverlening aan niet-financiële bedrijven lag in deze periode structureel hoger dan de groei van de economie, terwijl dit daarvoor veel minder het geval was.

Bezemer, D. en M. Grydaki (2014) Non-financial sectors debt and the U.S. *Great Moderation*. *SOM Research Report*, 030.

Reistijd

Omdat reizigers niet te laat op hun bestemming willen komen, nemen ze vaak een extra marge bovenop hun reistijd. Deze marge wordt groter naarmate de variatie van de reistijd groter wordt door een minder betrouwbaar infrastructuurnetwerk. Hierdoor zijn de baten van betere infrastructuur niet alleen een kortere reistijd, maar ook minder verspilde tijd aan voorzorgsmarges. Kroes *et al.* ontwikkelen een empirische methode om deze baten te schatten en laten aan de hand van een casestudie met de reistijden van reizigers naar Schiphol zien dat wanneer de lagere voorzorgsmarges worden meegenomen, de baten van investeringen in infrastructuur wel tachtig procent hoger worden geschat.

Kroes, E., P. Koster en S. Peer (2014) A practical method to estimate the benefits of improved road network reliability: an application to departing air passengers. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 130.

Drugsgebruik

Commandeur *et al.* gebruiken gegevens over restsporen van drugs in menselijke afvalstoffen in rioolwater om inzicht te krijgen in patronen in drugsgebruik in verschillende Europese steden. Ze doen dit aan de hand van steekproeven van afvalwater uit 21 waterzuiveringsinstallaties in elf Europese landen in 2011. Cocaine en XTC blijken echte recreatieve drugs te zijn die vooral in het weekend worden geconsumeerd. XTC wordt relatief veel gebruikt in middelgrote steden in bovengemiddeld rijke landen. Metamfetamine lijkt juist meer te worden gebruikt in landen met veel armoede. In West-Europese landen wordt meer cocaine geconsumeerd dan in Oost-Europa, waarbij de hoogste gebruikswaardes per inwoner worden gemeten in het Verenigd Koninkrijk, Nederland en België.

Commandeur, J.J.F., S. Vjic, S.J. Koopman en B. Kasprzyk-Hordern (2014) Temporal, spatial, economic and crime factors in illicit drug usage across European cities. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 135.

Tevreden mbo'ers

Van de gediplomeerde mbo'ers is 41 procent van mening dat hun opleiding een goede basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt. Ongeveer een kwart van de voormalige studenten is daarentegen van mening dat hun opleiding juist geen goede basis biedt. Gemiddeld zijn gediplo-

41%

meerden in de sectoren gezondheidszorg en techniek het meest tevreden met hun opleiding, en die in de sector gedrag en maatschappij het minst.

ROA (2014) Oordelen over beroepsopleidingen in het MBO. *ROA Factsheet*, 003.